

JURNAL

PENTRU RESPONDIREA ÎNTREBĂRILOR NATURALE ȘI EXACTE, ÎN TOATE CLASELE

Pedineats
BCU Cluj / Central University Library Cluj
de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 39.

(Anul al patrulea)

București

22 Octombrie, 1859.

Copriinderea: Despre pasări care zboară peste ocean. — Țrșăl în antichitate. — Țraială animalelor. —

Despre pasările care zboară peste ocean.

În numărul trecut am vorbit despre Guano care este produsul pasărilor de mare; acum să vorbim ceva despre aceste pasări înseși.

Știam din pasările care navigatorii le găseseră zburând pe ocean, se deplăceau de parte de țărmurile țării, pe lângă altele pe care toate viața lor peste olandă oceanică. Cea mai mare parte a acestor pasări, se găseseră totuși în locurile unde oceanul este țărmurat adeseori de furtuni de vânt și navigatorii le găseseră acolo în multitudine acestor șene grandioase și îngrozitoare. Când navi-

gatorii treceau pentru soarta lor, atunci văd că încremenite la aceste pasări simțeau foarte liniștite, ba încă vesele și parcă se bucură a asista la aceste spectacole țărănești ale patriei. Ele zburău cu o mare zăbărită și veselie în contra direcțiunei sfârșite zăbărită. Dar ele au și dreptate a se înveseli atunci; căci zăbărită produce la toate animalele mici care trăiesc în fundul țării, mai cu seamă molușcii, se ese în sursă simțind și ele oarecum că se simțeau în mediu în care există, poate și dreptă căpriozitate voră și ele să văd că se întinse pe suprafața țării; atunci pasările

гъсекъ токмаі ачеа че кастъ, адикъ нѣрпимѣнѣлѣ лорѣ в аѡндѡнѣ; дарѣ нештѣ нѣ преа аѣ обѣчеѣ ка съ съіе съсѣ в тѣмълѣ фѣртносѣ; вѣсѣ ачесте пѣзѣрѣ нѣ преа съ нѣтпескѣ де неште Мѣлѣ пѣтѣралѣштѣ, десекѣндѣ корпѣрѣле пѣзѣрѣлорѣ де маре, с. е. а пѣзѣрѣ Albatros шѣ а пѣлорѣ пѣзѣрѣ нѣште Pelagiers (зѣмѣлѣторѣ не маре) н'аѣ гѣсѣтѣ рѣтѣштѣ де неште в стѡмакѣлѣ лорѣ. Ачесте пѣзѣрѣ сѣнтѣ фѡрте вораче, кѣчѣ кѣнд ље еште фѡме, атак шѣ не Cetacѣе (Кѣтѣрѣ) шѣ кеарѣ се мѣнѣкѣ зѣна не ала. Ачесте пѣзѣрѣ аѣ шѣ обѣчеѣ кѣ, кѣндѣ ворѣ съ прѣнзѣ прѣда лорѣ, се пѣнѣ не апѣ нотѣндѣ лѣнгѣ прѣда лорѣ (мѡлѣшкѣ) шѣ аша ѣ прѣндѣ; дарѣ нештѣ нѣ поате съ'ѣ прѣнзѣ астѣ-фелѣ; кѣчѣ кѣрѣндѣ даѣ фѣга шѣ скѡнѣ.

Este вѣведѣпатѣ кѣ зѡрѣлѣ ачесторѣ пѣзѣрѣ, тѣреѣ съ фѣе фѡрте пѣстѣрѣкѣ; фѣндѣ кѣ токмаі в тѣмълѣ зѣранелорѣ еле мѣргѣ ка съ'шѣ касте не маре нѣтпимѣнѣлѣ лорѣ. Кѣндѣ еште зѣнѣ вѣнтѣ тѣре не маре, атѣнѣ навѣратѡрѣ вѣдѣ ачесте пѣзѣрѣ стѣндѣ съсѣ в аѣрѣ неште корѣвѣе фѣрѣ вѣ'ѡ мѣшкѣре де зѡрѣ, дарѣ кѣндѣ е лѣнѣште в аѣрѣ, ачесте пѣзѣрѣ нѣ сѣнтѣ в стѣре ка съ се ѣе немѣшкѣте в аѣрѣ, чѣ факѣ нѣште вѣвѣртѣрѣ мѣрѣ в аѣрѣ вѣкѡнѣзѣрѣндѣ астѣ-фелѣ корѣвѣе; дарѣ шѣ пѣстѣре арѣнѣлорѣ лорѣ, арѣ мѣрѣнѣ; де ачѣеа кѣндѣ зѣранѣлѣ е тѣре неште мѣзѣрѣ, атѣнѣ шѣ еле сѣнтѣ сѣлѣ съ деа фѣга нѣштеа вѣнтѣлѣ.

Лѡкѣлѣ адѣзѣрѣе чѣнтѣралѣ а ачесторѣ мѣлѣ-ѡане де пѣзѣрѣ ѡѣанѣче, съ пѣре а фѣ ѡѣанѣлѣ вѣмѣрѣзѣрѣлѣ Авѣтрѣлѣеі зѣнде се хотѣрѣскѣ тѣре контѣнѣте: адекѣ Афѣрка, Амѣрѣка шѣ Авѣтрѣлѣеа. Ачесте пѣзѣрѣ, де шѣ сѣнтѣ в стѣре ка съ зѣмѣле зѣзѣрѣндѣ неште ѡѣанѣ зѣнтѣмѣнѣ шѣ кеарѣ лѣнѣ вѣтѣрѣеі фѣрѣ рѣпѣссѣ, кѣ тоате ачесте нѣ пѣрѣ-сѣскѣ зонѣле кѣлѣзѣѡѡсе зѣнде се пѣре кѣ сѣнтѣ кѡнѣнѣте де Натѣрѣ.

Афѣрѣ д'ачесте адезѣратѣ Pelagiers (саѣ пѣзѣрѣле ѡѣанѣче) навѣратѡрѣе вѣтѣлѣскѣ кѣарѣ прѣтѣндѣнеа пѣзѣрѣ нѣчѣ нѣште *Petrel* кѣре съ пѣмѣзѣ не жѡсѣ не зѣпѣрафаѣа тѣрѣе, вѣтѡкмаі кѣмѣ мѣрѣе зѣнѣ ѡнѣ не зскѣтѣ шѣ ачесте пѣзѣрѣ се арѣт ѣар нѣмаі в тѣмълѣ фѣртнелорѣ мѣрѣ. Ачесте пѣзѣрѣ шѣ ате пѣзѣрѣ де маре аѣ зѣнѣ корпѣ фѡрте зѣвѣрѣе шѣ зѡрѣлѣ лорѣ еште аша де ѣсте в кѣтѣ парѣ рѣхѣште чѣне-ва

ка съ деа кѣ пѣшка вѣтѣрѣнѣле; дарѣ навѣратѡрѣе нѣчѣ кѣ даѣ в пѣзѣрѣле де фѣртнѣ; кѣчѣ аѣ ѡ прѣзѣдекатѣ ка ачѣеа, а прѡдѣче непѡрѡчѣре навѣрѣлорѣлорѣ амерѣнѣѣдѣе де фѣртнѣ.

Ѡ спѣдѣ д'ачесте пѣзѣрѣ, адекѣ спѣдѣ *Albatros* аѣ зѣнѣ корпѣ фѡрте маре; кѣчѣ кѣндѣ вѣтѣндѣ арѣнѣле лорѣ аѣ ѡ тѣрѣме де $\frac{3}{4}$ мѣтрѣ; апѡі кѣнтѣрѣскѣ 8—10 кѣлогѣре. Дѣн кѣзѣа ачестѣе тѣрѣмѣ, нѣтѣралѣштѣе аѣ даѣтѣ ачестѣе пѣзѣре нѣмѣреа де *oala de la канѣ* де вѣна спѣранѣеі (кѣчѣ ачесте пѣзѣрѣ се ѣнѣ зѣлѣ ља канѣ де вѣна спѣранѣеі в кѡлѣзѣлѣ мѣрѣдѣналѣ алѣ Афѣрѣеі); вѣсѣ с'а вѣзѣлѣ ачесте пѣзѣрѣ шѣ в Камѣчатка шѣ в нѡрѣдѣлѣ Амѣрѣеі. Дарѣ ља канѣлѣ де вѣна спѣранѣеі, зѣнде мѣй в тотѣ анѣлѣ сѣнтѣ фѣртнѣ, аѡло се веде мѣй тотѣ-д'авѣна *Albatros* вѣкѡнѣзѣрѣндѣ корѣвѣе; аѡло сѣнтѣ шѣ мѣй лѣсне де прѣнсѣ. Еле зѣреаѣзѣ корѣвѣеі шѣ поанѣте; вѣсѣ нѣмаі кѣндѣ е зѣнѣ вѣнтѣ тѣре афѣрѣ; алѣмѣнѣ-тѣреа рѣмѣне не маре, депѣрте де корѣвѣеі шѣ нетѣрѣкѣ поанѣте не маре дѡрѣмѣндѣ нотѣндѣ.

Карѣнеа лорѣ еште фѡрте десѣзѣстоаѣ шѣ нѣчѣ зѣнѣ фелѣ де гѣтѣре нѣ еште в стѣре съ факѣ ачѣеаѣ карѣнеа вѣнѣ де мѣнкатѣ. Дарѣ дѣн ѡанѣле лорѣ, Мѣтелѡѣіеі факѣ лѣлѣле кѣре сѣнтѣ фѡрте прѣдѣзѣте шѣ дѣн пѣлеа кѣре вѣкѡнѣѡарѣе деде-тѣле лорѣ, факѣ пѣнѣі де тѣтѣнѣ. Дарѣ Мѣтелѡѣіеі аѣ кѣзѣзѣмеа кѣ, кѣндѣ аѣ прѣнсѣ зѣнѣ *Albatros* вѣндаѣтѣ ѣ жѣпѣзѣскѣ де вѣѣ ачѣеаѣ пѣле дѣн пѣчѣѡаре, тѣмѣндѣ-се ка съ нѣ се рѣпѣ мѣй не зѣртѣ шѣ съ нѣ поате фѣче пѣнѣі дѣнтѣрѣнѣле. Кѣтѣре фѣнтѣлѣ лѣі *Sentemerie* (кѣндѣ вѣчѣне прѣ-мѣвѣра в дѣра канѣлѣі де вѣна спѣранѣеі, шѣ в сѣдѣлѣ Амѣрѣеі шѣ а Авѣтрѣлѣеі), атѣнѣ ачесте пѣзѣрѣ пѣнѣ ѡзѣ шѣ шѣ факѣ кѣзѣзѣрѣле лорѣ не ља дѣрѣмѣрѣле ачесторѣ контѣнѣте. Ачесте кѣзѣ-зѣрѣ сѣнтѣ фѣкѣте де нѡмѡлѣ шѣ де ѣарѣ шѣ аѣ форма зѣнеі кѣпѣѣдѣнѣі де захѣрѣ. Сѣнтѣ фѡрте мѣрѣ шѣ кѡпѣндѣ нѣмаі 2 саѣ 3 ѡзѣ д'ѡ кѡ-лѡаре алѣзѣ мѣнѣжѣтѣ. Де шѣ карѣнеа ачесторѣ пѣзѣрѣ еште фѡрте зѣртѣ де мѣнкатѣ; ѡзѣле лорѣ дѣн кѡнтѣра сѣнтѣ фѡрте вѣне шѣ гѣстоаѣе ља мѣн-катѣ. Ачесте кѣзѣзѣрѣ сѣнтѣ вѣнѣрѣпѣте в лѣнѣі мѣрѣі не мѣлѣрѣле мѣрѣеі шѣ сеамѣнѣ де депѣрте кѣ нѣште сѣте саѣ борѣдеіле ѡанѣнѣлорѣ.

Ка съ вѣзѣ чѣне-ва кѣтѣ де маре сѣнтѣ дѣ-станѣдеіе кѣре ачесте пѣзѣрѣ стѣрѣѣаѣ, еште де-стѣлѣ а чѣта парѣдѣзѣнеа зѣнѣ навѣрѣлорѣ (де кѣре

amă împreunătată acestă artikulă) къ а възвѣ
odată о Бекаѣ де море între California ші in-
селе де Sandvich, ла о депъртаре де 300 леѣ
(mile) де опі-ѣ палмъ де пѣминтѣ ѡскатѣ.

Între pasărele de mare sîntă unele care
se depărtează dimineada din църмăриле мѣреї
ші сеара ревинѣ аколо ші се кълкѣ. Dară ade-
вѣрата пасѣре де море (нѣмитѣ Procellaride ші
Pelagiere în Istoriea Natşurală) рѣмине, прекъмъ
амă zisă, лѣнї întreци некърмаїл не оглinda о-
чанълѣї, маї къ seamă kindă аѣeastă oglindă
imensă este țырѣратѣ де ȣragane țepisile.

О алѣ обсерваціоне къріоастѣ с'аѣ фѣкстѣ
ла пасѣриле де фѣртѣнї: адикѣ де ші сінтѣ fe-
лѣрими де снеѣе, unele marї ші пѣтерпиче ші
алтеле мичї ші дебїле; къ toate аѣestea не с'аѣ
вѣзѣтѣ къ челе марї ші пѣтерпиче арѣ fi gonită
не челе дебїле ші мичї. Eată къ ші пасѣриле
де фѣртѣнѣ трѣскѣ în паче ші armonie kindă
sîntă ameringate toate де ȣragane țырѣвѣтоаре.
Аѣeastă обсерваціоне копрїнде о море лекціоне
ші pentрѣ oamenї ші поѣлї.

Ȣрșалѣ în antikșitate.

Întр'ѣнѣ artikulă (Isisă 1859, No: 28) amă
vorșită despre lex în timșarile antice; акъмѣ
vomă vorși despre ȣрșă în timșarile antice.

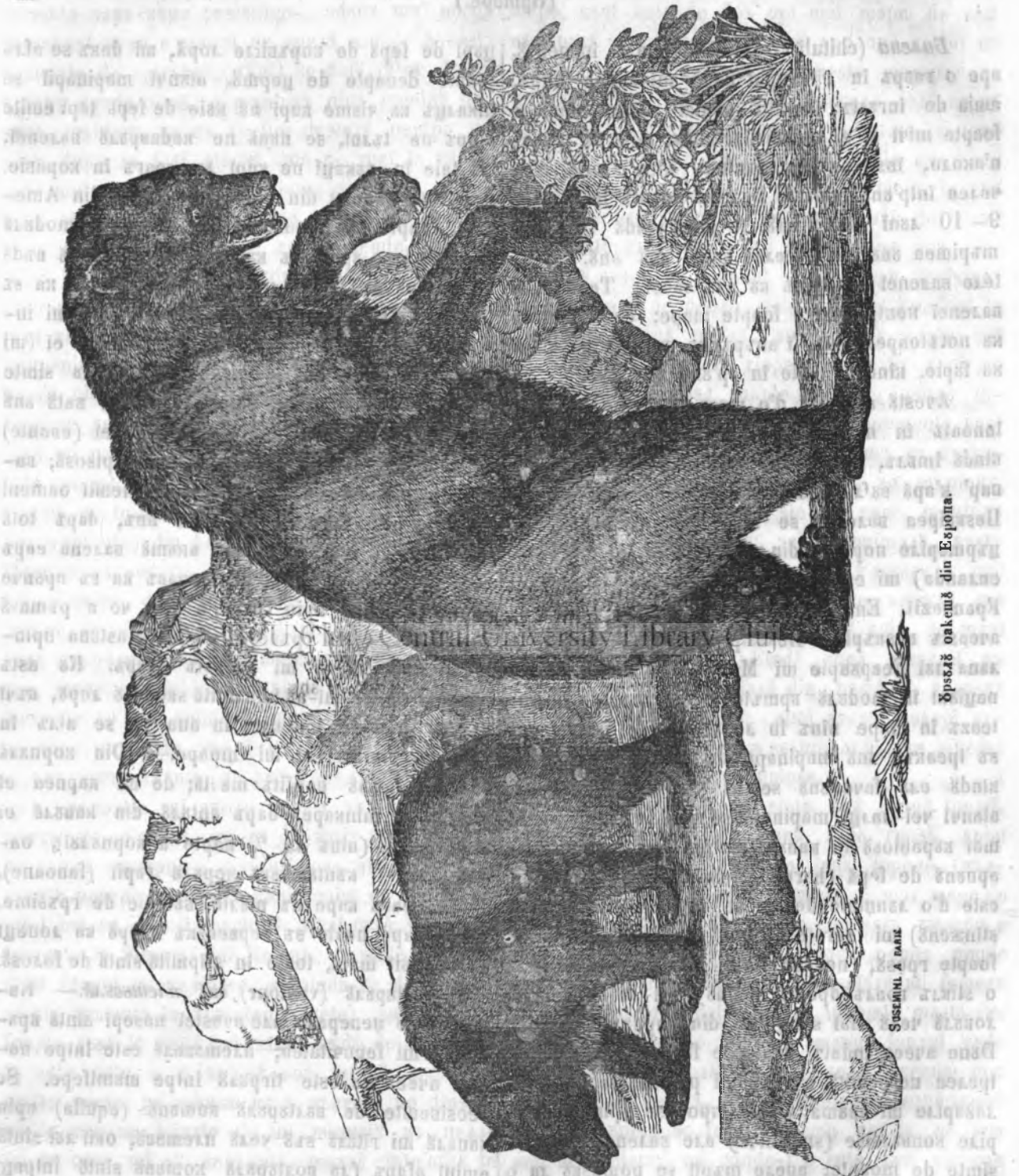
Ȣрșалѣ era în timșarile antice, ка ші în
sekollele mediane, маї обичнѣитѣ în лѣме де китѣ
акъмѣ. (Акъмѣ авемѣ мѣлци «ȣрșazi» dară пѣ-
цинї ȣршї). În timșалѣ romanilor, ȣрșалѣ era
foarte рѣснїднтѣ не peninsula Pireneilor, а-
semenea ші în nordѣлѣ Africii (Maroko маї къ
seamă) де ѣnde venea d'о dată о sștă де ȣршї
к'о sștă де Аранї ка сѣ жоаче în жокѣриле ȣир-
chensive ѣnde пѣвлїкѣлѣ а asistată ла о лѣнтѣ де
moarte între omă ші animalele ferocе. Keară
insula Sicilia avea atșnчи ȣршї sși d'ѣнѣ neamă
deosebită. Dară în Italia de josă, маї къ seamă
мѣнѣї Lucaniei eraă atșnчи presidența ȣршїloră
maje-toshї asemenea ші Arabia, де ші Arabia
era atșnчи маї поѣлатѣ де oamenї de китѣ Lu-
caniea. Aici în Arabia se гѣsemte ші акъмѣ
ȣршї, адекѣ în мѣлцимеа де каверне але мѣн-
ѣилорă че esistă аколо. În timșалѣ лѣї Horatiu,
ȣршї eșeаă seara din кълкѣшѣлѣ loră în пѣдѣрї
ші veneаă sѣ'шї каѣте пѣтримїнтѣ де animale
kiară în грăждѣриле ші кошареле oameniloră.
Ȣрșалѣ шtiea преа bine къ гѣsemte ѣнѣ prinșă
ѣнѣ în oile grase нѣмїте Tarantonicе care а-
копереаă kimpїле Italiei, пѣѣїне къșnite де пѣл-
гѣлѣ argiculatorăлї.

Documentele istorice antice, не пробѣ къ
în аѣestă timșă s'a гѣsită мѣлци ȣршї în Елѣ-

vea. Germanica, Panonia, (Ȣnăriea) ші Dacia.
Elenї aveаă ші eї ȣршї loră în Elada ка ші
în Peloponens (Morca). Mitsă (tradiționea) къ
Callisto s'a skimbăț într'о ȣрșoaiкѣ, s'a пѣskn-
çită în Arcadia. Dară е къріосă а vedea къ
о asemenea tradițione поѣларѣ се гѣsemte ла
ѣнѣ поѣлѣ локșindă foarte departe де ла Еленї,
адекѣ ла Dani în Danimarka care аă ші eї ѣнѣ
kintekă поѣларѣ нѣмїтѣ Dalbi-ȣрșă ші care ра-
kontă де fizăлѣ ѣнѣ реѣе care s'a skimbăț în-
tr'ѣнѣ ȣрșă.

Ȣнѣ алѣ Mits din Arkadia rakontă къ fata
Atlante era esnșă de кѣтре пѣрїнциї eї într'о
пѣдѣре ка сѣ moară де foame (ѣнѣ лѣкѣрѣ foarte
obichnїtă atșnчи în Arkadia), dară о ȣрșoaiкѣ
гѣsindă аѣeastă fată, а ȣрșnit'о къ лантеле eї ші
а adontat'о ка копїла eї. Ȣнѣ asemenea miț
vorșemte къ Aleksandrosă fizăлѣ лѣї Priamos
(аѣела care аă fȣrată не ȣрмѣ не frămoasa Елена
ші а aprinsă реșvelă де ла Troia) era ші eлѣ
esnșă în пѣдѣре ші крескстѣ де кѣтре ѣнѣ ȣрșă.
Este къріосă къ kiară mitsăлѣ antikă zice къ челе
маї frămoase fete din Mitologia (Collisto ші
Atlante) s'a dată în mina ȣршїloră. În timșалѣ
nostрѣ fakă asemenea oamenї, къ daă fetele челе
маї frămoase în mїnelе ȣрșziloră. Dară opї
къмѣ, este învederată къ în antikșitate ȣрșалѣ не
era аша inamїкѣлѣ omăлї ші temăț де eлѣ де
китѣ акъмѣ. Din kontra, се vede къ în totă tim-
șалѣ, ȣрșалѣ era inamїкѣлѣ oiloră ші алѣ vaciloră
tinepe, де аѣеа 'лаă gonită oamenї totă mereă,

terimulă nămită tergiară care s'a formată cu mii de ani naintea diluviului. Acestă xpsă fosilă se destina prin mărimea estroordinară a capului	și printr' o sursă foarte bogată care avea. Rămă- șițe antediluviane d'acestă felă de xpsă de ca- verne se găsește mai prețindenea în Europa

Xpsă oakenă din Europa.

SUSENIN. A PARIS

și keapă în pământul romaniei. Ea încă nă- temă să zicem că timpul antediluvian era al xpsă și a ienei; căci din toate animalele ma- mifere s'au pierdut, rămânând în pământ mai cu deosebire fosile de xpsă și de iene (Hycna)	și foarte puțini de lei, tigră și alte cărna- săpe din familia Felina. Este învedereată că „xpsă” aș zăcă în lume și ră mare încă kîndă nu eraă nițioră de omă ne pământă.

Траїлэ анималелорѣ.

(Ѣрмаре.)

Балена (chitulă), ачестѣ анималѣ immensѣ, аре о газрѣ ин ритѣ prin каре минкареа интрѣ, ашиа де ингрѣстѣ; ин китѣ нѣмаї нимте анимале foarte миѣи с. е. скрѣмвїиле шчл. потѣ сѣ треакт п'аколо, инсѣ балена тѣнїнкѣ кїте о мїе д'ачелеа интр'ѣнѣ минѣтѣ. Балена поартѣ ин мїнтече 9—10 лѣнї пѣвїлѣ сѣѣ; ин зїоа кїндѣ фатѣ аре тѣрїмеа ѣнї тагрѣ; еллѣ сѣѣе ѣнѣ анѣ. Лантеле баленеї сеамѣнѣ кѣ алѣ вачеї. Tandреѣеа баленеї пентрѣ пѣї е foarte mare; ea 'ї мїнрїе кѣ потѣлоареле еї, 'ї апѣрѣ кѣ кѣраѣїѣ шї кїарѣ кѣ фрїе, кїндѣ-ї vede ин вр'ѣнѣ перїколѣ.

Ачестѣ анималѣ д'о масѣ де карне спортѣ. Инпоатѣ ин mare кѣ о їѣдеалѣ їнcredївїлѣ, шї кїндѣ їмѣлѣ, ана тѣрїї este atїтѣ де тѣрѣратѣ пар' к'арѣ сѣлѣ ѣнѣ mare зраранѣ peste дїнса. Пескїреа баленеї се face маї кѣ сеамѣ не ѣрмѣрїле nordїче дїн Амерїка (с. е. ин Гроенландѣ) шї este foarte перїкѣлоасѣ. Оландеїї, Франчеїї, Енглеїї шї Амерїканїї се окѣпѣ кѣ ачeastѣ пескїре. Пескїреа баленеї се face ин лѣна лѣї Фебрѣарїе шї Martїе де кѣтре ачесте наѣїнї ин модѣлѣ зрмѣторѣ. О корабїе їнаїтеазѣ ин mare нїнѣ ин локѣлѣ ѣнде балена аре сѣ треактѣ; ѣнѣ марїнарѣ стѣ не ѣнѣ катарѣтѣ шї кїндѣ елѣ face ѣнѣ semnѣ кѣ vede о баленѣ, атѣнѣї чеї-лаѣїї марїнарї се пѣнѣ ин лѣнтре, челѣ маї кѣраѣїосѣ ин канѣлѣ лѣнтреї, їеа ин мїнѣ ѣнѣ арпѣнѣ де ферѣ (harpon) foarte аскѣїїтѣ шї каре este д'о лѣнѣїме де шеасе пїѣїоаре (ка ла ѣнѣ стїнѣнѣ) шї лѣгалѣ де ѣнѣ штреангѣлѣ лѣнѣгѣ шї foarte grosѣ, (не кѣпѣїеле штреангѣлѣ се афлѣ о стїклѣ гоалѣ drentѣ semnѣ), шї-лѣ арѣнкѣ не локѣлѣ челѣ маї simѣїторѣ дїн корпѣлѣ баленеї. Дѣне ачееа їндатѣ лѣнтреле фѣгѣ, кѣчї алтїнтрелеа ѣегрешїтѣ кѣ борѣ фї рѣстѣрнате prin талазрїле шї спѣма тѣрїї, prodѣсе prin мїшкѣтрїле конѣлсїве (spasmїче) але баленеї кїндѣ се simte де моарте; апеле тѣрїї се рошескѣ ла о їнтїндере mare де стїѣеле еї. Дарѣ балена нѣ моаре їндатѣ, чї ревіне не сѣп्राфаѣа апей ка сѣ рѣсѣлѣ їнкѣ fїїндѣ foarte слабѣ де пердереа стїнѣлѣї, атѣнѣї пескарїї треѣе сѣ се грѣбеаскѣ ка сѣ о омоаре. Дѣне ачееа о лѣагѣ кѣ лан-

ѣзрї де ферѣ де корѣвїиле лорѣ, шї дактѣ се афлѣ foarte департе де ѣермѣ, атѣнѣї марїнарїї се їнканѣѣ кѣ чїсме карї аѣ кѣїе де ферѣ тарї ешїте афарѣ не тѣлпї, се пѣнѣ не кадаврѣлѣ баленеї, 'лѣ таїе ин вѣкѣїї не карї ле лѣагѣ ин корабїе.

Тнїї еарѣшї дїн понѣлїї сѣлѣватїї дїн Амерїка, foarte кѣраѣїошї, прїндѣ балена ин модѣлѣ зрмѣторѣ: о зрмеазѣ кѣ лѣнтреа, шї кїндѣ вѣдѣ кѣ балена се араѣтѣ не сѣп्राфаѣа тѣрїї ка сѣ рѣсѣлѣ, атѣнѣї їндатѣ се арѣнкѣ ин mare шї їнпоатѣ нїнѣ ла дїнса, се пѣнѣ не корпѣлѣ еї (шї балена, ачестѣ анималѣ ѣїрантїкѣ нїчї нѣ simte кѣ се афлѣ оаменї не шїнареа еї) шї балѣ ѣнѣ стїлпѣ де лемнѣ интр'ѣна дїн гѣзрїле еї (евенте) не ѣнде рѣсѣлѣ шї арѣнкѣ ана де прїсосѣ; балена акѣмѣ се кѣфѣндѣ ин mare; ачешїї оаменї кѣраѣїошї се кѣфѣндѣ шї еї ин апѣ, дарѣ тоїѣ ѣїїндѣ-се кѣ сїа не дїнса; акѣмѣ балена еарѣ esse не д'асѣїра апей де їсноѣѣтѣ ка сѣ арѣнѣе ана де прїсосѣ prin газра а доа че а рѣмаѣлѣ неастѣнатѣ; еї се грѣбеаскѣ акѣшїї а астѣна прїнтр'ѣнѣ алѣ стїлпѣ шї ачeastѣ газрѣ. Кѣ астѣ операѣїїне еї 'шї-аѣ їмплїнїтѣ скопѣлѣ лорѣ, кѣчї балена рѣмїне їннекатѣ ин ана че се алѣ ин корпѣлѣ (їнїма) еї шї моаре.— Дїн корпѣлѣ баленеї омѣлѣ профїтѣ мѣлѣтѣ; де шї карнеа еї е греа ла мїнкареа, дарѣ ѣнтѣлѣ дїн канѣлѣ еї челѣ mare (нїнѣ ла 1/3 parte а корпѣлѣї), оаселе карї-ї кѣнтѣшескѣ черѣлѣ гѣрїї (їаноане), лїнѣва грасѣ каре дѣ мѣлѣ вѣлоаїе де грѣсїме, коада каре poate сѣ серѣеаскѣ кеарѣ ка лопѣїї ла корѣвїї марї, тоа'е ин стїрїшїтѣ стїнѣ де фолосѣ.

Вѣлѣзрѣлѣ (vautour) саѣ *плешѣвѣлѣ*.— Карактереле ѣенерале але ачестей насерї стїнѣ крѣзїмеа шї ферочїтатеа; плешѣвѣлѣ este їнтре пасерї ачееа че este тїгрѣлѣ їнтре шамїфере. Се deosївеште де вѣлѣзрѣлѣ комѣнѣ (aquila) prin канѣлѣ шї рїтѣлѣ стѣ челѣ плешѣвѣ, окїї лѣї стїнѣ ешїїї афарѣ (ла волѣзрѣлѣ комѣнѣ стїнѣ їнтраїї ин їнтрѣ); плешѣвѣлѣ се сѣїе де не пѣмїнѣтѣ кѣ грѣстате, де треї паїрѣ опї треѣе сѣ се їналѣе нїнѣ сѣоарѣ; е foarte мїнкѣчїосѣ, е лашѣ, (frїкосѣ), де ачееа парѣ атактѣ ѣнѣ анималѣ вїѣ шї тѣнїнкѣ нѣмаї мортѣчїнї; кѣ кїтѣ мортѣчїнѣа

псте маї мѣлѣ кѣ атѣх-ї плаче маї бѣне, (вѣл-
тѣрѣлѣ комѣнѣ нѣ мѣнѣнкѣ нѣчї одатѣ мортѣчїзнї);
кїндѣ атакѣ врѣнѣ анїмалѣ вѣх кїлѣ де слабѣ шї
гѣшеште оаре-каре ресїстїнѣ, адѣнѣ ма мѣлѣ
камаразї спре а оморї не ачелѣ слабѣ. Ачелѣ
societate де брїганѣї (ходїї) се батѣ їнѣре дїншїї
пентрѣ прادا лорѣ, о мѣнѣнкѣ нїнѣ рѣмїнѣ оа-
селе, мѣнѣнкѣ ка сѣ ле fie destѣлѣ пентрѣ 15
zile, дарѣ се факѣ атѣнчї аша де греї їн кїлѣ нѣ
потѣ нѣчї де кѣмѣ сѣ се мїшче дїн локѣ, шї а-
тѣнчї сїнѣлѣ фортѣе зшорѣ де прїнсѣ. — Femela
пѣне 1—2 озѣ, не карї ле клочеште їнѣрѣнѣ
кѣїбѣ фѣкѣтѣ не вїрѣрїле стїнчїлорѣ. Sїнѣлѣ фелѣ-
рїмї де плешѣвї: *le grand vautour, v. aux lie-
vres* каре гонеште їенѣрї, се џїне їн пѣдѣрї; о
їмперїїраре кѣрїоасѣ ла дїнсѣлѣ елѣ кѣ елѣ
нѣ дѣ нїмїкѣ пѣлорѣ сѣї дїн прادا че о прїнде. —
Griffon; perenopter, е лашѣ, мїнкѣчїосѣ, стрїгѣ-
торѣ шї нѣ се сатѣрѣ нѣчї одатѣ де мортѣчїзне,
пѣте шї елѣ десгѣстосѣ ла vedere, се афлѣ їн
Гречїа шї їн Егїптѣ. *Regele vulturilor* (le roi
des vautours) дїн Амерїка мерїдїоналѣ, е фортѣе
срѣмосѣ ла vedere. — *Vantour des agneaux*, е
фортѣе маре, де дѣз орї маї маре де кїлѣ вѣл-
тѣрѣлѣ; се афлѣ їн мѣнѣї Алпї; елѣ елѣ тїра-
нѣлѣ џеррелорѣ знде трѣеште, кѣчї атакѣ ої, ка-
пре, їенѣрї шї ле іеа сѣзрїндѣ шчл. Кїндѣ їн-
їлнеште врѣнѣ анїмалѣ маре (s. e. знѣ боѣ)
не каре нѣ поате сѣ-лѣ іеа їн сворѣ, лѣ зр-
меазѣ нїнѣ ажѣнѣ ла знѣ локѣ стрїмїлѣ лїнѣ
врѣо прѣпатїе шї аколо їндатѣ кѣ форџа се а-
рѣнкѣ не дїнсѣлѣ шї-лѣ дѣ жосѣ їн прѣпастїе
ка сѣ-лѣ оморѣ. — Se їнїмплѣ кїте одатѣ кѣ
ачесте пасерї атакѣ шї копїї мїчї де 3—4 ані
шї-ї іеа кѣ дїншїї сѣзрїндѣ. *Vultur Marchand*
трѣеште їн Мексїкѣ шї Кайена. Ачесте анїмале
сїнѣлѣ фортѣе мїнкѣчїоасе, нѣтрїндѣ-се де мортѣ-
чїзнї, трѣеште їн сочїетѣїї (чете), се прїмѣлѣ
фортѣе сѣзѣ їн аерѣ шї кїндѣ вѣдѣ де аколо кѣ
їн вале елѣ, s. e. врѣнѣ боѣ мортѣ, кѣ о їз-
деалѣ маре, се арѣнкѣ ка о сѣдеатѣ не дїнсѣлѣ
шї їн кїте-ва мїнѣте л'а шї мїнкатѣ кѣ пелле
шї кѣ оасе шї аѣ кѣрѣдатѣ локѣлѣ їнѣр'атїлѣ їн
кїлѣ нѣ поате сѣ зїкѣ нїмїнї кѣ їнаїте кѣ пѣ-
џїне мїнѣте а fostѣ аїчї врѣнѣ боѣ мортѣ. Де
ачеа ачесте анїмале сїнѣлѣ фортѣе стїмате де
кѣтре локѣторїї д'аколо, фїндѣ кѣ кѣрѣџѣ џара
де фелѣрїмї де кадѣвре. Ачесте анїмале нѣ

кїнтѣ, нѣ стрїгѣ шї трѣескѣ їнѣр'о тѣчере камѣ
неїнѣтрѣснтѣ.

Kondorul este naserea sѣzрѣтоаре чеа маї
mare, кѣчї елѣ де доѣ орї маї маре де кїлѣ
вѣлтѣрѣлѣ, е фортѣе кѣрѣчїосѣ арѣ окїї негрїї шї
vederea лѣї е пѣтрѣнѣзѣтоаре песте мѣсѣрѣ, нѣ
трѣеште їн пѣдѣрї кѣчї п'аре аколо локѣ ка сѣ
шї їнїнѣзѣ арїпеле сале челле дїганѣїче, чї трѣ-
еште не вїрѣрїле мѣвѣїлорѣ їн Hїліа шї Peru
(Амерїка). Форџа лѣї е аша де маре їн кїлѣ
кѣ чїокѣлѣ лѣї гѣреште пеллеа вѣлѣлї; дої кон-
дѣрї поате сѣ оморѣ шї сѣ мѣнѣнчѣ знѣ боѣ,
еї атакѣ кїарѣ шї оаменї. Дарѣ спре фелѣчїреа
локѣторїлорѣ де аколо, есїстѣ пѣџїнї kondorї їн
лѣме; кїарѣ знѣ мїнѣлѣ, знѣ вїделѣ поате знѣ
kondorѣ, сѣ рїдїче їн гїареле сале їн аерѣ шї
сѣ своаре кѣ дїнсѣлѣ фортѣе департе; аколо їн-
челѣ сѣ спарѣ окїї анїмалелорѣ непорочїте карї
аѣ кѣзѣлѣ їн пѣтереа лорѣ, не зрѣтѣ кѣ о крѣ-
зїме маре ле таїе їн вѣкѣїї шї ле мѣнѣнкѣ,
kondorїї прѣферѣ карнеа вїе шї парѣ мѣнѣнкѣ
мортѣчїзне. Кїндѣ вѣдѣ врѣнѣ анїмалѣ, карѣ
а-лѣ амѣї кѣ стрїгѣрїле лорѣ. Femela е маї
мїкѣ де кїлѣ вѣрѣватѣлѣ, еа-шї фаче кѣїбѣлѣ сѣлѣ
mare пентрѣ кѣ озѣле сале сїнѣлѣ аша де марї
ка шї але стрѣџѣлѣ. Кїндѣ ворѣ оаменїї сѣ
прїнѣзѣ ачесте пасерї, факѣ дїн пѣмїнѣлѣ галѣенѣ
лїнїчїосѣ фїгѣрї де копїї, апої ачесте пасерї вѣ-
зїндѣ фїгѣрїле, се арѣнкѣ асѣпра лорѣ, се лїнескѣ
шї astѣ-felїлѣ елѣ сїнѣлѣ прїнсе.

Карактереле ачелѣї сїнѣлѣ: знѣ сворѣ їналѣ,
о vedere пѣтрѣнѣзѣтоаре, знѣ канѣ грѣсѣ, арїнї
шї гїарѣ фортѣе тарї, о фїре дѣрѣ, фелѣче (сѣл-
ватїкѣ) шї некѣжїчїоасѣ. Femela е маї маре де
кїлѣ вѣрѣватѣлѣ; фїндѣ лїберѣ ачелѣтѣ пасере е
фїлѣ шї кѣрѣчїоасѣ, дарѣ фїндѣ робїтѣ перде
мѣлѣ дїнѣр'ачесте калїѣїї. Вѣрѣватѣлѣ шї femela
ronesкѣ totѣ де одатѣ. Ачела трѣеште мѣлѣ (ка
о сѣтѣ де ані). Се џїне їн мѣнѣї їналѣї знде
фаче знѣ кѣїбѣ грѣсѣ, знде femela депѣне доѣ
озѣ; пѣїї де акѣїлѣ, дѣне наштереа лорѣ сїнѣлѣ
алѣї, не зрѣтѣ се факѣ галѣенї; акѣїла нѣ беа
апѣ нѣчї одатѣ, шї кїндѣ-ї е sete беа сїнѣеле
анїмалелорѣ вїї не карї ле sїшїе; акѣїла нѣ се
teme де фїрїѣ, трѣеште сїнѣспатїкѣ шї арѣ о стрї-
гаре їнгрѣзїтоаре. Sїнѣлѣ фелѣрїмї де снеге де
акѣїле, s. e. акѣїла ordїнарѣ, A. їмперїалѣ сѣлѣ
регалѣ, A. стрїгѣтоаре, A. пѣтатѣ шї A де mapo.

Din timpurile cele mai antice acvila a fost privită ca semn al domniei și al birșingei.

Fiindcă în unele snege din strix локвезкă pe gronimii (*strix flamula, cacuvala*), și fiindcă în toate nasele dintre aceste neamuri imbată pe mai noantea, de aceea se sperie omul de pândă de dinsele zikindă că unde se arată aceste nasele, în casa aceea trebuie să moară cineva; dar și aceasta e o șnepstăgie; însă și nasele se sperie de strix, de aceea kindă se arată zioa este rânit și maltratată de toate celelalte nasele și chiar și de cele mai mici, căci strix nu poate să facă nimic zioa fiindcă nu vede. Strixulă-i плаче а face niște grimase (цестик-лагици) foarte ridicale; aceste nasele năstrează prada lor mai multă timp, adică kindă le-aș rămasă ceva carne, o pune în pelă într'un loc răchă și zskată ca să nu se strică carnea.

Spix ББЕО (grand duc) săz bozăl de noante; okii săi sântă așă de simțitori în kîț nu poate săferi лмина zleci, нмаі în крешккъл săz kindă лminează лна атнчи еле есă дше прадă. Аша дарь în поциі ordinarie aceste nasele potă să imbată дше нăтріеа лорь нмаі о оръ дин крешккла де сеара шіка о оръ ла аэпора де димнеаца, кьчи în întнорикă еле нă вьдă ка челе алт анимале; aceste nasele се динă în стнчи ші în рșине; рарă не крѣчиле висеричлорь де prin sete; este foarte îngrijitoare pentru pșii săi și le adăce multă deminkare, adică ienșri tineri, șoareci, șerpi, broaște, broaște deștoase шчл. Toate acestea și ori-че гъшеhte дин фелзăл де карне о дăче ла кăивзăл în каре денне еа овлe. Kindă гъшеhte мэлт нăтріе d'о датъ, рѣтншиделе ле нăstrează инвълндă-ле în пелле ка сă нă се имнудт.— *Hibou* săz moyen duc e mai mică, seamănă în obiceiurile sale cu cele precedinte, însă are obiceiă a denne ovlе sale într'ună kăivă streină.— *Scops* săz petit-duc este șнеца чоа mai mică динтре вьfnиде кă пенешите афарь ла амндоз лăтріле корвэлă ка niște зрeкă.— Дарь динтре вьfnиделе фъръ asc-menea зрeкă, vomă zиче чева ші деснре челе зрншоаре:

Spix aluco (Holotte) de coloare neagră, cu okii negri, vara se dăne în нăдзри, іearna vine în sate.— *Spix stridula sive noctua* (chat-huant) de coloare roșuie, cu okii alăstri doarme pe nișoare, și kindă doarme șforzie întokmai

ca zăz omă și scoate niște strigări „хо, хо“; se dăne în клопниделе висеричлорь.

Strix flamula (effraie) de coloare albă săz galbenă, cu okii portocalii, strigă noantea într'ună modă îngrozitoră „crei, crei.“— *Strix ufula* (клошето) de coloare oăkешă cu okii galbeni și cu çiockăz oăkешă; se dăne în стнчи, între мннці нă фаче кăивă.— *Strix passerina* (cheveche) de coloare oăkешă, cu okii гълбиорі ші ку çiockăz портocaliă; este cea mai mică din toate; strigarea sa este „nime, xeme.“— Se dăne în стнчи între netre, în рșине; ачeастă nasele vede bine și zioa.— Toate aceste nasele, mai cu seamă bozăl de noante, prin forma loră năпăкстă, sântă șнайма челорь алт nasele, de aceea kindă zăz bož de noante se arată zioa, îndntă este încнцізпатă де о мълдime de nasele mici карі-ші батă жоăă де динзăлă не kindă елă нă poate să се аперо кьчи нă vede zioa, дарь în локă де апъраре се некъшеhte, adică face felșrimi de grimase foarte ridicale.

Корвэлă este cu totulă negră nișă și chiar çiockăл și зngiіle sânt negre; are o odoare foarte fină în kîț de denarte simte mortăznelе, не карі totă-d'ășna ле мълнккă ку о mare postă. Корвэлă мълнккă ші грѣнуде, insekte, пешл, nasele, mielășeі, în fine totă чо гъшеhte, de aceea корвэлă este zăz аdevărată omnivoră. Femela денне în лна лăі Martie 5—6 овлă берзі ку nete negre; ea ші фаче кăивзăл не висериле арборилорь челорь mai înалці, ші клошehte 20 de zile; în timpăz ачeșта partea mășклинă îngrijente de femelă, аđkindă-і de minkare ші апърндă-о де ori-че атакă. Пșii de корвă kindă sântă нăккыгă де кърндă sântă алăі, дарь не зрнă се innereskă.

Корвэлă imbată не нămintă дарь нă салт ка челе алт nasele; се înалці kîte odată дин-коло де нșорі, ші дарь се întimplă ка нșорі сă fie electrice (kindă фэлцъръ), атнчи çiockăz корвэлă се arată пар' к'арă fi de locă. Корвэлă este capabilă d'а fi invădată, mai cu seamă d'а scoate felșrimi de vorbe; елă се афлă în toate климеле аlită де фрізроаше kîț ші кълдшоаше.

Çioara însă (*Corvus cornix, corneille*) nu este femela корвэлăі прекăмă ші-ăș încнціă zăz дин грешалă, çi este o altă șнецă deoseb-ită de nasele. Ва зрма.)